

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Матеріали
науково-практичної інтернет-конференції
(23 квітня 2021 року)

ОДЕСА
2021

УДК 343.98:343.95
A43

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

A43 **Актуальні** аспекти криміналістичного та психологічного
забезпечення правоохоронної діяльності, м. Одеса, 23 квітня
2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. 269 с.
УДК 343.98:343.95

© ОДУВС, 2021

*Заволокіна В. А.,
курсант ОДУВС*

*Науковий керівник:
Прудка Л. М.,
доцент кафедри криміналістики та психології ОДУВС,
кандидат психологічних наук*

РЕФЛЕКСІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ОСОБИСТОЇ ЗРІЛОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Поняття "рефлексія" зародилося у філософії і означало "процес індивідуального роздуму над тим, що відбувається у його власній свідомості". Багато років уявлення людей про себе (Я-концепція) формувалися на абстрактному або теоретичному рівні; Висновки дослідників обґрунтовувались щоденними спостереженнями за власним свідомим досвідом, наприклад, за допомогою методу самоаналізу (В. Джеймс). «Я» як предмет дослідження було визначено в гештальтпсихології (К. Коффка).

С. Л. Рубінштейн, підкреслюючи роль рефлексії в усьому житті людини, вказав на два основних способи людського існування – перший – той, що не виходить за межі прямих зв'язків, другий – пов'язаний з рефлексією. Він зазначив суть роздумів: «Здається, він зупиняє, перериває цей безперервний життєвий процес і виводить людину психічно за його межі. Людина, здається, займає позицію поза нею» [1].

У працях О. М. Леонтьєва, В. В. Давидова зазначається, що рефлексія бере участь у регулюванні різних видів діяльності, особливо інтелектуальних. В. В. Давидов вважає, що формування «в процесі навчальної діяльності теоретичного (предметного) роздуму визначає значну перебудову всієї пізнавальної та особистісної сфери» [2; 3]. М. В. Кларін, досліджуючи творче мислення, наголошує, що саме рефлексія дозволяє вам осмислити свій досвід. Роздуми в цьому контексті передбачають побудову умовиводів, узагальнень, аналогій, порівнянь та оцінок, а також досвіду, спогадів та вирішення проблем. Він також включає звернення до переконань для інтерпретації, аналізу, дії, обговорення або оцінки. Слід підкреслити, що М. В. Кларін значно збагачує концепцію рефлексії,

відокремлюючи її від мислення і перекладаючи в план психічних станів [4].

В. О. Лефевр, розглядаючи рефлексію, підкреслював, що людина в процесі спілкування здатна стати «контролером», «спостерігачем», «дослідником» у двох варіантах. У першому випадку людина займає позицію стосовно себе, своїх дій, вчинків, думок; у другому – стосовно іншого. Вчений ввів поняття "рівень відображення" та "рефлексивна система". У людини може бути стільки рівнів рефлексії, скільки вона може робити кроків, охоплюючи та відтворюючи по-новому на кожному наступному кроці зміст попереднього. У своїй графічній моделі відображення В. О. Лефевр розрізняє ранги: суб'єкт, образ суб'єкта (суб'єкт бачить себе) і модель ("образ себе в образі себе", тобто суб'єкт бачить себе "бачачи себе"). Під "рефлексивною системою" він розуміє організацію та функціонування рівнів відображення, що схоже на "систему дзеркал, які неодноразово відображають одне одного для 29 діад, що взаємодіють між собою та для однієї людини". Тобто рефлексія, на його думку, є процесом подвійного, дзеркального взаємного відображення предметів, змістом якого є відображення особливостей один одного [5].

На думку А. В. Петровського, М. Г. Ярошевського, рефлексія допомагає людині на основі життєвого досвіду зрозуміти соціальні реалії в процесі соціалізації [6]. В основі лежить прагнення особистості порівняти себе з іншими. Рефлексивні знання про себе залежать від норм суспільства, соціокультурного середовища, системи відносин та навчання, в яких здійснюється основна діяльність людини.

Важливою сферою рефлексивного аналізу працівника правоохоронних органів є його професійна самосвідомість, оскільки здатність аналізувати та оцінювати свої почуття та стосунки, сильні та слабкі сторони своєї особистості, ступінь їх відповідності професійним вимогам свідчить про психологічну зрілість поліцейського. Рефлексія також закріплює Я-концепцію, сприяючи, з одного боку, динамічності її змісту, а з іншого – підтримуючи її стабільність. У разі низької самооцінки, негативної Я-концепції, яка руйнівні впливає на його професійне самопочуття та характер взаємин з іншими, саме рефлексивний самоаналіз може бути ефективним коригуючим інструментом (Р. Бернс) [7].

Роздуми є каталізатором професійного та особистісного зростання, але також можуть запобігти негативному впливу професії поліцейського. Відомо, що офіцер - це, перш за все, високоморальна людина, яка чітко розуміє добро і правопорядок у суспільстві, але водночас професія поліцейського – це не просто робота, а то й не лише кар'єра, але покликання та спосіб життя. Звичайно, стрес, напруга, негативні емоції, навколишнє середовище та інші фактори відображаються на фізичному, психологічному та моральному стані працівника поліції, і в результаті призводить до деформації особистості суб'єкта. Слід зазначити, що професійна деформація заважає не тільки продуктивній роботі правоохоронців, а й негативно впливає на їхнє особисте життя.

Таким чином, сьогодні, незважаючи на необхідність розробки такого важливого психологічного процесу, як рефлексія, без якого неможливо створити жодної психологічної програми, існує достатнє розмежування підходів до розуміння сутності цього явища, його функцій та умов розвитку, що не дозволяє здійснити цілісну оцінку структурної організації рефлексії.

СПИСОК БІБЛЮГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Рубинштейн С. Л. Человек и мир. Проблемы общей психологии. Москва: Педагогика, 1976. С. 253-381.
2. Давыдов В. В. Виды обобщения в обучении (логико-психологические проблемы построения учебных предметов). М. : Педагогика, 1972. 424 с.
3. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М.: Политиздат, 1997. 304 с.
4. Кларин М. В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. М., 1994. 321 с.
5. Лефевр В. А. Конфликтующие структуры. Москва : Институт психологии РАН, 2000. 320 с.
6. Психологический словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М.Г. Ярошевского. 2-е изд. испр. и доп. М.: Политиздат, 1990. 494 с.
7. Галузяк В. М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. Теорія і практика управління соціальними системами. 2008. № 4. С. 17-25.

Бершавська К. Р.

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПІДЛІТКІВ, СХИЛЬНИХ ДО ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ... 91

Борисюк О. М.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ У
МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
УКРАЇНИ..... 94

Гаркуша Г. О.

ГОТОВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО НАДАННЯ ПЕРВИННОЇ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ..... 98

Грабарчук А. Г.

УГОДА ЯК КОМПРОМІС У ВИРІШЕННІ КРИМІНАЛЬНО-
ПРАВОВИХ КОНФЛІКТІВ..... 102

Єфремова С. О.

НЕВЕРБАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.... 105

Заволокіна В. А.

РЕФЛЕКСІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ОСОБИСТОЇ ЗРІЛОСТІ
ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ..... 109

Заволокіна В. А., Проценко О. О.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ (КОНТАКТ) ПРАЦІВНИКА
ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ..... 112

Заморій А. С.

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА
УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД
ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ..... 114

Здерчук А. О.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ПРАВИЛА ПОБУДОВИ ЗАПИТАНЬ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ..... 119

Зеленська В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ДІТЕЙ, ЯКІ
ПОСТРАЖДАЛИ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА..... 124

Каліух О. С.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ СЛІДЧОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ..... 130

Кісілюк М. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ..... 133